

Sprawozdanie z działalności Ośrodka Badań nad Kulturą Ormiańską PAU w 2023 roku

Badania

W 2023 roku etatowi pracownicy Ośrodka prowadzili głównie badania indywidualne, które mają doprowadzić do opracowania własnych monografii habilitacyjnych. Według złożonych przez nich sprawozdań:

- dr Marcin Łukasz Majewski ukończył czwarty rozdział rozprawy habilitacyjnej poświęconej Ormianom w Zamościu, nadal przygotowywał edycję księgi handlowej domu kupieckiego Nikorowiczów i związane z tym artykuły, a także przeprowadził kwerendy w kilku archiwach zakonnych w Krakowie i w Archiwum Państwowym w Lublinie;
- dr Jakub Osiecki przeprowadził kwerendy w zbiorach National Armenian Association for Studies and Research w Belmont, Oral History Archive (Columbia University) i w Armenian Revolutionary Federation Archives w Watertown;
- dr Franciszek Wasyl ukończył studia podyplomowe w zakresie „Systemy Informacji Geograficznej” na Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie i przeprowadził kwerendy w Instytucie Pamięci Narodowej we Wrocławiu, Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu oraz w zbiorach prywatnych;
- dr Tomasz Krzyżowski pracował nad monografią Kościoła ormiańskiego w Polsce od roku 1939 do końca XX stulecia, dzięki stypendium Fundacji Lanckorońskich przeprowadził miesięczną kwerendę w archiwach Watykanu i Rzymu (Archivio Apostolico Vaticano, Dicastero per le Chiese Orientali, Archivio Storico, Archivio Storico di Propaganda Fide, Pontificio Collegio Armeno, Biblioteca Pontificio Istituto Orientale), a ponadto pozyskał materiały w Instytucie Pamięci Narodowej, Archiwum Archidiecezji Wrocławskiej, Archiwum Służby Bezpieczeństwa Ukrainy w Kijowie, Państwowym Archiwum Obwodowym w Czerniowcach oraz z archiwum prof. Jarosława Daszkiewicza we Lwowie.

Seminaria

Ośrodek zorganizował w 2023 roku pięć seminariów wewnętrznych, podczas których referaty przedstawili: prof. Claude Mutafian z Paryża, *Jérusalem et les Arméniens jusqu'à la conquête ottomane* (7 stycznia), mgr Gor Ordyan ze Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, *Sytuacja humanitarna w Arcachu (Górskim Karabachu)* (23 marca), dr Jakub Osiecki, *Ormiańskie echa powstania listopadowego* (26 kwietnia), dr Franciszek Wasyl, *Rynek matrymonialny Ormian polskich na przełomie XIX i XX wieku* (7 listopada), dr Łukasz Trzeciak z Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku, *Antroponimia polskich Ormian (stan i perspektywy badań)* (24 listopada). Po pokazie najnowszego filmu dokumentalnego o Ormianach w Polsce, pt. *Ormianie*, który odbył się w Ośrodku 3 lutego 2023 roku, odbyła się ciekawa dyskusja z udziałem twórców, Macieja Trybusa i Daryna Ivanovej.

Publikacje naukowe

Ukazał się 10 rocznik czasopisma „Lehahayer” pod redakcją Andrzeja A. Zięby, zawierający 10 artykułów z zakresu historii społeczno-ekonomicznej, językoznawstwa, socjologii i politologii, obejmujących czasy od XVIII do XXI wieku. W roczniku tym etatowi pracownicy Ośrodka mieli tym razem skromny udział: jeden artykuł (T. Krzyżowski) i dwie recenzje (J. Osiecki, M. Ł. Majewski). Ponadto ogłosili poza wydawnictwami Ośrodka dwa artykuły w języku angielskim (F. Wasyl, M. Ł. Majewski), jeden artykuł w języku polskim (F. Wasyl) oraz jeden tekst źródłowy w języku polskim (M. Ł. Majewski). Ośrodek wydał w ramach serii „Biblioteka Lehahayer” tom 6, autorstwa profesora Andrzeja Pisowicza, pt. *Armeno-iranica. Wspomnienia orientalisty* (Księgarnia Akademicka, Kraków 2023).

Konferencje naukowe

Pracownicy Ośrodka wzięli udział w następujących konferencjach zewnętrznych: *Straty Kościoła katolickiego w Polsce w latach wojny i okupacji (1939–1945)*, 24–25 października 2023 roku, Rzeszów, Uniwersytet Rzeszowski, Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (T. Krzyżowski, referat *Zagłada dziedzictwa historyczno-kulturowego Kościoła ormiańskiego w Polsce w okresie drugiej wojny światowej oraz próby jego ratowania*); *17th International Congress of Turkish Art*, 18–21 września 2023 roku, Warszawa, Uniwersytet Warszawski, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie (M. Ł. Majewski, referat

The import of arts and crafts from the Ottoman Empire to the Polish-Lithuanian Commonwealth in the light of trade documents from the 18th century); *Rosyjska propaganda: geneza i współczesność*, 26 października 2023 roku, Warszawa, Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego (J. Osiecki, referat *Propaganda w Armeńskiej SRS w latach 20. i 30. XX wieku*); *Galicyski tygiel. Inteligencja w zaborze austriackim (1772–1918)*, Rzeszów, 21–22 września 2023 roku, Uniwersytet Rzeszowski (F. Wasyl, referat *Inteligencja galicyjska pochodzenia ormiańskiego. Stan i perspektywy badań*).

Granty badawcze

Dr F. Wasyl i dr T. Krzyżowski kontynuowali realizację grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki „Ormianie kresowi na Śląsku po 1945 roku” (wywiady, zbieranie materiałów archiwalnych). Dr T. Krzyżowski uczestniczył w projekcie badawczym pt. „Alma Mater Leopoliensis. Dzieje humanistyki lwowskiej 1661–1946”, realizowanym przez Uniwersytet Wrocławski, gdzie opracowuje dzieje orientalistyki we Lwowie. Ponadto niektórzy pracownicy Ośrodka współpracowali przy realizacji grantu NPRH „Encyklopedia Ormian polskich” kierowanego przez dr hab. A. A. Ziębę.

Współpraca

W 2023 roku Ośrodek kontynuował współpracę z Fundacją Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich w Warszawie, Ambasadą Republiki Armenii w Polsce, Konsulatem Honorowym Republiki Armenii w Polsce oraz z Instytutem Piramowicza we Wrocławiu.

Upowszechnianie nauki

Pracownicy Ośrodka wzięli udział w wielu imprezach upowszechniających wiedzę o Ormianach polskich i Armenii: Spotkania Karpackie (Towarzystwo Karpackie), Festiwal Literatury im. J. Conrada w Krakowie, Jarosławski Festiwal Historyczny *Trzy Bramy* w Jarosławiu, *Historia mówiona Ormian Polskich* (Instytut Piramowicza), II Festiwal Kultury Ormiańskiej w Zabrze, wieczory autorskie w Klubie pod Gruszką w Krakowie (Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich), wernisaż wystawy *Ormianie polscy. Historia, tradycja, kultura* (Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury w Bydgoszczy). a także współpracowali z czasopismami „Awedis” i „Nowa Europa Wschodnia”.

Sprawy wewnętrzne

Stan zatrudnienia w Ośrodku zmniejszył się o kolejne ½ etatu i wynosi obecnie 3 etaty. Prowadzono stronę internetową Ośrodka i konto na Facebooku.

Zbiory biblioteczne powiększyły się o kilku depozytów, z których największy pochodził od Hraczji Bojadżajana, konsula honorowego Republiki Armenii w Polsce. Depozyty książkowe złożyły też: Ambasada Republiki Armenii w Polsce, National Armenian Association for Studies and Research, Papieskie Kolegium Ormiańskiego w Rzymie.

Ośrodek odwiedzili: J. E. Samvel Mkrтчian, ambasador Republiki Armenii w Polsce, któremu towarzyszył konsul honorowy Hraczja Bojadżjan; J. E. Razmik Khumuryan, ambasador Republiki Armenii na Białorusi, wraz z małżonką; J. E. Arcybiskup Chadżag Barsamian, legat pontyfikalny Kościoła ormiańskiego Europy Zachodniej i przedstawiciel Ormiańskiego Kościoła Apostolskiego przy Watykanie; J. E. Biskup Markos Howannisjan, zwierzchnik diecezji Apostolskiego Kościoła Ormiańskiego Ukrainy i Polski; ks. Karapet Garibian, proboszcz katedry ormiańskiej we Lwowie; Kaspar Karampetian, prezydent European Armenian Federation for Justice and Democracy w Brukseli; Gagik Parsamian, prezes Związku Ormiańskiego w Gdańsku; dr Dzianis W. Lisejczykau, historyk i archiwista białoruski, związany z Fundacją dla Rozwoju i Wsparcia Studiów Ormiańskich „Aniv” w Erywaniu i Mińsku; także członkowie Rady Ośrodka: prof. Ara Sayegh, Edward Mier-Jędrzejewicz i Monika Agopsowicz.

Opracował dyrektor OBKOP
dr hab. Andrzej A. Zięba